

Zaključki 8. cikla Mladinskega dialoga

Prostor in participacija za vse

Mladinski svet Slovenije

Glavni koordinator projekta: Mladinski svet Slovenije

Naslov: Zaključki 8. cikla Mladinskega dialoga

Pripravila in oblikovala: Ana Černe

Izdajatelj: Mladinski svet Slovenije, Dunajska cesta 5, Ljubljana, www.mss.si, info@mss.si

Izdano: Ljubljana, januar 2021

Nosilec avtorskih pravic: Mladinski svet Slovenije

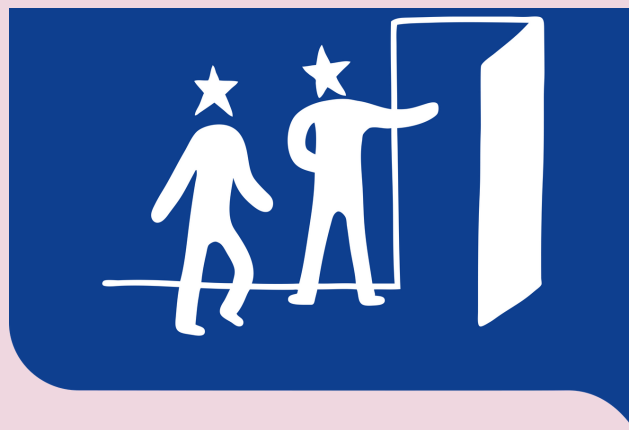
Financerji: Mladinski svet Slovenije, Evropska komisija

Namen in vsebina dokumenta

Na Mladinskem svetu Slovenije smo v sklopu procesa Mladinskega dialoga opravili posvetovanja z mladimi, mladinskimi organizacijami in drugimi akterji v mladinskem sektorju, o temi 8 cikla Mladinskega dialoga. Konkretnije smo se osredotočili na 9. mladinski cilj - "Prostor in participacija za vse". Rezultat posvetovanj so priporočila za okrepitev participacije in večje vključevanje mladih v družbo ter za zagotavljanje varnih prostorov za mlade.

Organizirali smo delavnice po srednjih šolah, izvedli on-line anketo in organizirali lokalne dogodke, kjer so mladi imeli prispevati svoja priporočila in mnenje o prostorih za mlade in o participaciji mladih. Vključili pa smo tudi mnenja, ki so jih udeleženci oblikovali na posvetu mladinskega sektorja. Prav tako je Mreža MaMa, ki združuje mladinske centre, prispevala k definiranju ciljev skozi posvetovanja in dialoge med mladimi in odločevalci, predvsem neorganizirane mladine, ki so ciljna skupina mladinskih centrov.

Posvetovanja

Delavnice po srednjih šolah

Organizirali smo delavnice po srednjih šolah, kjer smo mlade preko metod neformalnega izobraževanja spodbujali, da prispevajo svoje mnenje, na kakšen način povečati njihovo participacijo v družbi. Izvedli smo 12 delavnic na katerih je sodelovalo 224 dijakov in dijakinj srednjih šol po Sloveniji.

Online vprašalnik z organizacijami članicami

Mladinskim organizacijam smo poslali online vprašalnik in jih pozvali, da odgovorijo na vprašanja o temi 8. cikla mladinskega dialoga. Predstavniki 11 organizacij članic so bili pozvani, da znotraj svoje organizacije izberejo predstavnika, ki bo v imenu organizacije odgovarjal na vprašanja. Organizacije so najprej znotraj opravile posvetovanja in pripravile stališče svoje organizacije. Organizacije članice zastopajo interese različnih skupin mladih. Skupno pa združujejo prek 40.000 mladih in zastopajo njihovo stališče. Na podlagi odgovorov smo oblikovali priporočila, kako okrepiti participacijo in vključevanje mladih v družbo ter kako zagotoviti prostore za mlade.

Lokalni dogodki

Organizirali smo 6 lokalnih dogodkov, kjer so mladi v sodelovanju z lokalnimi odločevalci iskali načine kako povečati participacijo mladih v družbi in na kakšen način zagotoviti prostore za mlade. Na lokalnih dogodkih je sodelovalo okoli 60 mladih. Mlade smo vprašali, kaj bi bilo po njihovem mnenju potrebno storiti, da bi vsi mladi imeli enake možnosti za participacijo in kakšno infrastrukturo potrebujejo. Na dogodku so bili prisotni tudi lokalni odločevalci, ki so podali mnenje na predlagane ukrepe.

Posvet mladinskega sektorja

Nacionalni posvet mladinskega sektorja je letni dogodek, namenjen mladinskim delavcem in voditeljem, predstavnikom, mladinskih organizacij in organizacij za mlade ter odločevalcev iz področja politik za mlade. Letošnja tema posveta je bila Prostor in participacija za vse. On line posveta se je udeležilo več kot 140 udeležencev, ki so iskali načine, kako v čim večji meri zasledovati 9. mladinski cilj in okrepiti participacijo ter vključevanje mladih v družbo.

Priporočila

Prostor in participacija za vse

Cilj: Zagotoviti, da lahko mladi ustrezno vplivajo na vsa področja družbe in vse faze odločanja, od načrtovanja do implementacije, spremljanja in vrednotenja prek mladim prijaznih in dostopnih mehanizmov in struktur, ki zagotavljajo odziv politik na potrebe mladih.

Katere ukrepe bi bilo potrebno sprejeti, da bi mladi imeli vpliv na procese odločanja na vseh ravneh?

- **Osnovne in srednje šole morajo okrepiti participacijo mladih s spodbujanjem demokratičnih procesov** v okviru skupnosti učencev oz. dijakov in njihovega sodelovanja pri odločanju o šolskih zadevah. Univerze morajo okrepiti participacijo študentov pri upravljanju programov na visokošolskih zavodih ter izvajati kontinuirano informiranje o njihovih možnostih vplivanja na delovanje zavodov.
- Potrebna je **sprememba volilnega sistema, ki bo omogočil večjo izvoljivost mladih kandidatov in večjo participacijo mladih na volitvah** (npr. mladinske kvote na volitvah, sprememba volilnega sistema v smeri, ki bo omogočal večji vpliv na izvoljivost določenega kandidata, uvedba e-volitev, znižanje starostne meje za pridobitev volilne pravice.)
- **Politične stranke morajo v svoje programe prioritarno uvesti področja, ki naslavlja mlade** in mladim omogočiti aktivno vključevanje v notranje procese odločanja (npr. okrepljena vloga podmladka stranke, »mladinske kvote« pri volitvah v organe strank, poglobljena razprava o mladinskih temah, vzpostavitev dialoga med mladimi in starejšimi člani stranke, vključevanje mladih v ožji volilni štab,...).
- **Občine bi morale v večji meri vključevati mlade v procese odločanja**, še posebej pa pri sprejemanju predpisov, ki zadevajo mlade. Z različnimi pristopi morajo občine spodbujati aktivno participacijo na lokalni ravni ter v večji meri v procese odločanja vključevati MSLS-je ali druge lokalne mladinske organizacije.
- **Občine bi morale določen procent sredstev investirati v programe za mlade**, kot jim to narekuje Zakon o mladinskem interesu v javnem zavodu, pri čemer morajo v načrtovanje in izvajanje teh programov vključiti tudi predstavnike mladih (denimo vsaj predstavnike vseh mladinskih organizacij in združenj, ki delujejo v občini).

- **Politični odločevalci na lokalni, državni in mednarodni ravni morajo bistveno okrepiti dialog z mladimi** in poskrbeti, da proces mladinskega dialoga ne bo samo enosmerno informiranje mladih, ampak da se bodo odločevalci odzivali in odgovarjali na pobude ter predloge mladih. Odločevalci morajo mlade vključevati v oblikovanje odločitev, ki se tičejo mladih, preko mladim prijaznih kanalov (e-participacija, družbena omrežja, idr.) in jih s povratno informacijo obveščati o učinkih njihove participacije.
- **Na vseh ravneh odločanja bi morali imeti zakonsko opredeljeno posvetovalno telo**, ki bi vključevalo tudi predstavnike mladih.
- **Mladinske organizacije (MSS, MSLSji) naj spodbujajo državne in občinske uradnike, da osvežujejo svoje znanje o mladinskih problematikah** in da so odločevalci kot tudi strokovno osebje v pristojnih institucijah primerno usposobljeni za delo z mladimi.

Cilj: Povečati participacijo mladih v volilnem procesu kot tudi v izvoljenih organih in drugih organih odločanja na vseh ravneh družbe ter s tem enakopravno zastopnost mladih v teh forumih.

Katere ukrepe bi bilo potrebno sprejeti, da bi povečali zastopnost mladih v volilnih procesih kot tudi v izvoljenih organih?

- **Omejiti bi bilo potrebno zgornjo starostno mejo na odločevalskih pozicijah** ter na vseh ravneh odločanja **uvesti elektronske volitve ali omogočiti glasovanje po pošti.**
- Za osvojitve znanj in kompetenc mladih za aktivno participacijo v družbi ter za spodbuditev kritičnega mišljenja mladih morajo **nosilci formalnega v pedagoški proces v večji meri vključiti participatorne metode.** S pomočjo večje vključitve mladinskih delavcev v procese formalnega izobraževanja (prenos znanj in informacij o metodah ter vsebinah neformalnega izobraževanja) se morajo reformirati učne vsebine in metode učenja z namenom, da dosežemo večjo interaktivnost in participacijo.
- **Pristojni za področje izobraževanja morajo v šolske kurikule na vseh nivojih umestiti državljansko vzgojo.** Izobraževanje in informiranje o javnih zadevah, ki je podano ne nepristranski način in prilagojeno potrebam učečih se mladih, mora postati del rednih izobraževalnih procesov.
- **Politične stranke bi bilo potrebno spodbuditi k usmerjenim kampanjam, ki bi še posebej nagovarjale mlade iz ranljivih, depriviligiranih ali celo diskriminiranih skupin.** Odločevalci naj naslavlajo probleme, s katerimi se ti mladi srečujejo in naj se skupaj z njimi sooblikuje rešitve.
- **Država mora na nacionalni in lokalni ravni zagotoviti ustrezno finančno, administrativno in infrastrukturno podporo mladinskim organizacijam** za kakovostno opravljanje njihovih nalog na področju participacije mladih.

Cilj: Zagotoviti enak dostop do vsakodnevnega odločanja za vse mlade iz različnih okolij.

Katere ukrepe bi bilo potrebno sprejeti, da se mladim iz različnih okolij omogoči dostop do procesov odločanja?

- **Mladim iz podeželja bi morali omogočiti (logistično in finančno) lažji dostop do centrov odločanja (urbanih središč).** Dodatno bi morali za mlade, ki zaradi različnih ovir ne morejo na enak način dostopati do procesov odločanja omogočiti sredstva za premagovanje teh ovir.
- **Potrebno je izboljšati informiranje mladih, tako preko izobraževalnega sistema, kot tudi preko mladinskih organizacij** o pravicah mladih ino načinih vključevanja v procese odločanja.
- **Lokalne skupnosti bi morale vzpostaviti platforme, ki bi mladim omogočale aktivno participacijo** npr. preko Svetov za mlade in z odprtim dialogom z mladimi o aktualnih problematikah mladih.
- **Osnovne in srednje šole bi morale okrepiti participacijo mladih s spodbujanjem mladih k vključivi v demokratične procese** v okviru skupnosti učencev oz. dijakov in njihovega sodelovanja pri odločanju o šolskih zadevah. Univerze pa bi morale okrepiti participacijo študentov pri upravljanju visokošolskih zavodov.
- **Mladinske organizacije morajo različne skupine mladih (targetirano) informirati o političnem sistemu,** njegovem delovanju in njegovih predstavnikih ter oblikovati model usposabljanj za opolnomočenje mladih za politično participacijo. Država pa naj mladinske organizacije pri tem spodbuja.

Cilj: Zagotoviti fizične prostore in infrastrukturo v obliki mladinskih prostorov, ki jih upravljajo mladi in so opredeljeni kot avtonomni, odprti, varni in vsem dostopni prostori, ki nudijo strokovno podporo razvoju in zagotavljajo priložnosti za participacijo mladih.

Kakšna infrastruktura v obliki mladinskih prostorov bi morala biti na voljo mladim in kaj bi bilo potrebno narediti, da bi bili ti prostori avtonomni, odprti, varni in dostopni vsem mladim? Kako lahko virtualne prostore in orodja uporabimo za povečanje participacije mladih?

- **Država bi morala več sredstev nameniti izobraževanju mladinskih delavcev**, ki delajo z mladimi, da bi bili dovolj kompetentni za delo z ranljivejšimi skupinami mladih (npr. mladih z duševnimi stiskam), ki potrebujejo pomoč in poskrbeti za profesionalizacijo mladinskega sektorja oziroma za vzpostavitev sistema za redna usposabljanja mladinskih delavcev za višjo kakovost mladinskega dela.
- **V vseh srednje velikih občinah bi morali biti na voljo prostori za mlade v obliki mladinskih centrov.** Prostori bi morali biti odprti čez cel dan in nuditi okolje v katerem se mladi lahko družijo, spoznavajo ter prosto izražajo. Pomembno je tudi, da so mladinski prostori oblikovani in zasnovani s strani mladih, saj mladi poznajo in razumejo potrebe mladih. **Mladinski centri bi morali služiti tudi kot varne točke za mlade.**
- **Infrastruktura mladinskih centrov mora biti dovolj velikain primerno opremljena za različne interesne dejavnosti.** V mladinskih prostorih bise morale združevati različne nevladne organizacije, saj bi s tem imeli mladi več izbire in bili bolj informirani o različnih aktivnostih, ki jih ponujajo organizacije. Velikost prostorov naj bo primerna številu mladih v določenem okolju, kar mora v lokalnem okolju zagotoviti občina.

- **Da bi bili prostori avtonomni, odprti, varni in dostopni vsem mladim je potrebno najprej v njih izvajati aktivnost, ki bodo mlade v prvi vrsti tja privabile.** Kasneje pa morajo mladim nuditi podporo za samostojno izvajanje aktivnosti. Prostori bi morali biti za uporabo brezplačni, hkrati pa bi morali ponuditi sredstva za izvajanje aktivnosti.
- **V mladinskih prostorih morajo biti vzpostavljeni pogoji delovanja, ki jih morajo upoštevati vsi uporabniki ter stremeti k odgovorni rabi prostorov.** V mladinskih prostorih je potrebno spodbujati strpnost in solidarnost med mladimi, demokratičnost ter možnost odprtega dialoga ter soodločanja o programih v mladinskih centrih. Na ta način se mladi počutijo vključeni in del neke strukture, na ta način so bolj predani in se pripravljene aktivno vključiti.
- **Tudi na podeželju je potrebno zagotoviti sredstva in pogoje za vzpostavitev primernih prostorov za mlade,** saj so ti za nadaljnji razvoj mladih, ki so oddaljeni od urbanih središč zelo pomembni.

Cilj: Zagotoviti, da bodo vsem mladim dostopni varni virtualni prostori za mlade, ki bodo zagotavljali tako dostop do informacij in storitev kot tudi priložnosti za participacijo.

Kako lahko virtualne prostore in orodja uporabimo za povečanje participacije mladih?

- **S strokovnim, prijaznim in odprtim pristopom mladinskih delavcev je potrebno mlade z inovativnimi načini in preko informiranja spodbujati k vključevanju preko virtualnih orodij.** Mladinske organizacije in organizacije za mlade bi se morale v večji meri izobraževati za delo z mladimi preko virtualnih prostorov.
- **Mladinske organizacije naj v večji meri ponujajo interaktivne izobraževalne vsebine.** Te naj bodo prisotne tudi v okoljih in na platformah, kjer se mladi največkrat zadržujejo. Spletne strani naj bodo prilagojene za mlade, namenjene vsem mladim, ponujati pa morajo dovolj raznolike vsebine, ki bi pritegnile različne skupine mladih. Potrebno je tudi spremljati, analizirati in evalvirati orodja in prilagajati programe in aktivnosti potrebam mladim.
- **Potrebno je poskrbeti za digitalizacijo mladinskega dela in izobraževanje mladinskih delavcev,** da bodo v koraku s časom v hitro se spreminjajočem digitalnem svetu. Virtualni prostori in orodja so pomembni za delo z mladimi, saj je večini to precej blizu. Ker mladi velikokrat ne želijo fizično prihajati na razne sestanke, izobraževanja, volitve, bi virtualni prostor lahko bili dobra rešitev za večje vključevanje mladih. Izražanje mnenj prek mobilnih naprav, zbiranje komentarjev na različnih platformah bi predstavnikom mladih omogočili lažje pridobivanje idej, odzivov in mnenj mladih o stvareh, ki so za mladim pomembne.
- **Za vse mlade,** tudi tiste s podeželja ali socialno izključene mlade, ki nimajo zadostne infrastrukture, je potrebno **zagotoviti možnost vključevanja preko virtualnih orodij.**

Cilj: Zagotoviti trajnostno financiranje, usklajeno priznavanje in razvoj kakovostnega mladinskega dela z namenom krepitve mladinskih organizacij in njihove vloge pri vključevanju, participaciji in neformalnemu izobraževanju.

Kako bi bilo potrebno nadgraditi mladinsko delo, da bi v večji meri spodbujali participacijo mladih?

- **Mladinsko delo bi bilo potrebno premakniti na splet**, saj se v spletnem okolju ponujajo novi prostori za vključevanje mladih.
- **Zagotoviti je potrebno stabilno in dolgotrajno financiranje mladinskega dela ter zagotoviti dolgoročne zaposlitve mladinskih delavcev.** S tem bi tudi izboljšali kvaliteto mladinega dela in posledično prispevali k večji participaciji mladih.
- **Potrebno je usposabljanje mladinskih delavcev in zagotoviti sredstva za njihovo izobraževanje ter spodbujati nova delovna mesta za profil mladinskega delavca**, saj se že sedaj kaže velika potreba po več usposobljenih kadrih, ki bi bili kompetentni za delo z mladimi, še posebej z ranljivimi skupinami mladih.
- **Mladinske organizacije bi morale na različne načine ozaveščati o pomembnosti aktivne participacije mladih.** To bi lahko dosegli s pomočjo interaktivnih delavnic v osnovnih, srednjih šolah in kasneje, ali drugih oblik interakcije z mladimi. Spodbujanje in učenje aktivne participacije tekom formalnega izobraževanja je eden izmed pomembnejših aspektov povečevanja ozaveščenosti in kasnejšega vključevanja mladih v družbo. Šele takrat, ko mladi razumejo, za kaj gre, lahko polno in kvalitetno participirajo.
- Tudi na podeželju bi se morali mladinski delavci usmerjati v oblikovanje programov na način, da bodo mladi lahko sami izvajali aktivnosti. S tem, ko se bo v mladinsko delo še bolj vključilo mlade, ki trenutno nimajo dostopa do mladinskega dela, bo več mladih aktivno participiralo. **Mladinsko delo mora pri mladih spodbujati tako družbeno kot tudi politično participacijo mladih.**
- **V mladinskem delu je potrebno voditi odprt dialog in mlade spodbujati, da izrazijo svoje potrebe in želje ter skozi mladinski dialog spodbujati kritično miselnost.** Programi morajo biti zasnovani tako, da bodo mladim omogočili možnost samostojnega izvajanja aktivnosti in jim na ta način ponuditi, da postanejo sogovorniki.

Cilj: Zagotoviti trajnostno financiranje, usklajeno priznavanje in razvoj kakovostnega mladinskega dela z namenom krepite mladinskih organizacij in njihove vloge pri vključevanju, participaciji in neformalnemu izobraževanju.

Katere ukrepe bi bilo potrebno sprejeti, da bi mladi imeli dostop do kvalitetnih, celovitih in uporabnih informacij, ki bi mladim koristile za vključevanje v procese odločanja?

- **Uvesti je potrebno univerzalen in brezplačen dostop do informacij.** Država in lokalne skupnosti morajo poskrbeti za vzpostavitev razpršene mreže informacijskih točk za mlade in popolno pokritost z IKT-omrežjem.
- **Potrebno je izkoristiti nove tehnologije, ki so mladim blizu za večje informiranje mladih..** Na enem mestu bi bilo potrebno zbrati informacije za mlade (npr. Spletni svetovalec), kjer bi mladi pridobili odgovore na različna vprašanja povezana z odločanjem v državi, državnim vodstvom, strankami, določenimi zakoni, dolžnostmi, ki jih ima vsak državljan, pravicami itd.
- **Formalni in neformalni izobraževalni sektor morata v sodelovanju razviti enotne mehanizme za kritično pismenost mladih,** saj izobraževalni sistemi ne izvajajo dovolj kakovostnih programov, s pomočjo katerih bi mladi postali dovolj kritično pismeni. Cilj mora biti mlade priučiti veščin kritične pismenosti tako v formalnem kot tudi v neformalnem izobraževanju.
- **Država bi morala v večji meri spodbujati in iz integralnega dela proračuna nameniti sredstva za preoblikovanje, izboljšavo in nadgradnjo mladinskega dela (digitalizacija)** ter s tem zagotavljati dolgoročno in kontinuirano stabilno delovanje mladinskega sektorja, temelječega na kakovosti programov mladinskega dela.
- **Izvajalci informiranja** (institucije, mladinske organizacije, mediji) **morajo skrbeti za kakovost dejavnosti in vsebin informiranja.**
- **Zagotoviti je potrebno finančna sredstva za mladinske organizacije, ki se ukvarjajo z informiranjem** in promocijo le teh ter razviti programe in usposabljanja, ki bodo mlade učili kritične pismenosti.

Zaključek

Slovenija je potrdila Resolucijo o novi strategiji EU za mlade 2019-2027, ki so jo sprejeli ministri Sveta EU, pristojni za mladino, in se s tem zavezala, da si bo prizadevala za ureditev področij, ki jih mladi izpostavljajo kot pomembna. V okviru Mladinskega dialoga 2020 smo zbirali mnenja mladih in konkretna priporočila, ki so predstavljena na zgornjih straneh ter služijo doseganju podciljev na področju 9. cilja 'Prostor in participacija za vse', opredeljenih v Strategiji.

V okviru 9. cilja je bilo poudarjeno, da je vključevanje mladih v družbo ključnega pomena za demokracijo. Participacija mladih v institucijah in procesih, ki posredno ali neposredno zadevajo njihovo življenje, služi vzpostavitvi okolja, v katerem lahko mladi prevzemajo odgovornost tako za lastno prihodnost kot za prihodnost družbe, kar odločilno prispeva k doseganju njihove avtonomije. Mlad posameznik, ki sodeluje pri oblikovanju takih odločitev, razvije občutek lastništva nad odločitvami, kar pozitivno vpliva na njegov odnos do sebe kot sposobnega in aktivnega bitja, posledično okrepi občutek odgovornosti za odločitve ter ga motivira za nadaljnje prispevanje k razvoju družbe. Participacija mladih tako zagotavlja tudi boljšo implementacijo in ustrežnejše odločitve, saj so mladi poleg tega, da sodelujejo pri sprejemanju odločitev, tudi najbolj deležni učinkov sprejetih odločitev. Mladi morajo imeti besedo pri odločanju. Podpora participaciji in motivacija zanjo v mladih letih pomagata zagotavljati vključenost mladih v odločanje tudi v kasnejšem življenju in preprečevati njihovo odtujevanje ter tveganje socialne izključenosti.

Mladi so še vedno premalo zastopani v procesih odločanja, ki zadevajo njih same, kar posledično vodi v njihovo apatičnost, neodgovorno vedenje in nekonstruktivno odzivanje na aktualne razmere, kar ni naklonjeno niti osebnostnemu razvoju mladih posameznikov niti družbi kot koristnici delovnih, učnih in razvojnih potencialov mladih

Poleg implementacije raznolikih ukrepov s strani države in formalnih izobraževalnih institucij, ki so osrednji nosilci možnih sprememb na področju participacije mladih, je potrebno na vseh nivojih mladim zagotoviti dostop do prostorov, namenjenih podpori njihovem osebному, kulturnemu in političnemu razvoju.